

Gospodarski vestnik

Št. 7.

V Gorici, dne 1. julija 1924.

Leto II.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno 10 lir.
Posamezna številka 1 L.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via Giosue
Carducci št. 7./1.

Gorkič France:

Zavarujte svojo živino!

Zavarovati pomeni spraviti kako stvar na gotovo pred nevarnostimi, ki ji pretijo. Človek zavaruje samega sebe pred nevarnostimi noči: zaklene vrata in zatvori okna svojega stanovanja. Zavaruje svoj denar in dragocenosti: spravi jih v železno blagajno. Zavaruje železno blagajno proti vlomu in tatvini. Zavaruje končno svojo hišo s posebno pogodbo za slučaj požara. Mnogi zemljiški posestniki zavarujejo svoj pridelek pred točo, a mnogi, premnogi so, ki NE zavarujejo svoje živine, da, niti svoje goveje živine. In vendar moramo smatrati ravno hlev kot dobro železno blagajno poljedelca-posestnika, kot njegovo zakladnico. In sicer ima ta zakladnico v dvojnem oziru velik pomen za kmeta-živinorejca: ona predstavlja njegovo živo glavnico, ki jo more v vsakem trenutku izpremeniti v gotovino, po drugi strani pa mu ravno ta glavnica, ako jo rabi na preudaren in umen način, donaša več kakor vsaktera druga. Hlev je živo imejte poljedelčevo! Če hočete preceniti petičnost in gospodarsko vrednost našega kmeta, na kaj se ozrete v prvi vrsti? Pred vsem pogledate v hlev, koliko in kakšnih repov ima tam zbranih. Če ste to ugotovili, in je ta ugotovitev povoljna, potem si na sploh lahko prihranite nadaljno poizvedovanje po njivah in stavbah. To je resnica! In kljub temu je še vedno preveč kmečkih gospodarjev-živinorejcev, ki imajo pač zavarovano svojo hišo za slučaj ognja, svoje pridelke za slučaj toče, svoje življenje, a svoje živine — tega zaklada vsake kmetije — pa ne. Če jim kateri preudaren sosed svetuje, naj zavarujejo tudi živino, po-

stanejo nedostopni za vsak pouk in zavračajo trmoglavo vsak pameten nasvet. Sto in sto vzrokov najdejo, sto in sto več ali manj šepavih izgovorov imajo, le da se odtegnejo prepotrebemu zavarovanju svoje živine.

In vendar je živina v kmetškem gospodarstvu izpostavljena neštetim nevarnostim, vsak čas in povsod. Med temi je cela vrsta zavratnih bolezni, ki jim živina lahko vsako uro podleže. So posamezne bolezni, s katerimi ni šale. Razen bolezni so še druge nevarnosti: žival se lahko izpodrsne, noga je zlomljena; strela vdari, žival je mrtva; ogenj izbruhne, žival se zaduši, itd. Našteli bi jih lahko celo knjigo. In potem porodi pri kravah? Koliko nesreč se pripeti ravno pri takih prilikah! Res je, da more v manj težjih slučajih pomagati v tem poslu izvežbana domača oseba, v bolj težavnih pa pride živinozdravnik na pomoč. A koliko slučajev je, ko tudi živinozdravniška pomoč nič ne izda? In potem? Kmet je ob kravo, ki bi je ne prodal za 3000—4000 lir. Dobi pa jo sedaj mesar za par stotakov, za drugo se mora živinorejec obrisati, ker ni krave zavaroval.

Vsak dan se dogajajo slični slučaji, v vsakem kraju se ponavljajo večkrat in prevečkrat v letu. Hiši more groziti le ena nevarnost: ogenj; žito pokonča lahko le toča; živina pa je v vedni in stalni nevarnosti. Morali bi jo torej vsi zavarovati prej kot hišo in prej kot pridelke. Boljše še, zavarovati je treba hišo, zavarovati pridelke, a zavarovati moraš tudi svojo živino.

Na splošno, dokler se še ni ripe-

tila nesreča, nikdo ne misli na nevarnost. Ko je nezgoda tu, se šele pričnejo odpirati zamudnežu oči, ki zvrtača na vse mogoče krivdo svoje nesreče, le na se, prvega in glavnega krivca, ne; občina je kriva, ker ni ustanovila zavarovalnice goveje živine; učitelj je kriv, ker se ni brigal za takšno društvo, duhovnik, itd. Le sebe in svoje nemarnosti nobeden ne vidi. Pa vse tarnanje je že prepozno. Žival je mrtva, škoda je tu, ki jo nobeden ni dolžan poravnati. Pač, poravnati jo morajo oni pametni živinorejci, ki imajo zavarovano svojo živino, ker le k njim pride potem prizadeti nemarnež, ves potr in pobit, prosit miloščine, podpore, da si more priskrbeti s takim, na poniževalen način zbranim denarjem drugo žival. Ali je tega treba? Ali je res potrebno, da še le nesreča izučí in opomni kmeta, na dolžnost zavarovanja? Ali je res potrebno sramotno ponižanje, ki ga mora čutiti takšen živinorejec, ko zbira milodare, da poravnava posledice lastne neumnosti in malo

marnosti? Ali napravijo dobri sosodje res čin dobroščnosti, ko podpirajo takega zanikrneža? Dvomim.

Dolžnost vsakega živinorejca je, da torej zavaruje svojo živino in to, če le mogoče, pri domačih zavarovalnicah. V občinah, kjer zavarovalnic še ni, pa naj poskrbijo preudarnjši posestniki, da se zavarovalnice osnujejo, v katere naj se vpišejo vsi posestniki. Pametni naj uplivajo na starokopitno navdahnjene čudake, da izvršijo svojo dolžnost, in obvarujejo pravočasno sebe in svoje nesreče, ki preživedno in povsod na njo.

Najbolj priporočljivo je, da se kolikor mogoče mnogo sodnih občin združi v eno zavarovalnico, v eno močno in življenja zmožno organizacijo, ki bo imela vse pogoje za uspešen razvoj. Kdor bi pa deloval na to, da se v eni občini ustanovi več zavarovalnic, ta ni pri zdravi pameti in hoče našim živinorejcem slabo.

B. I.:

Prekladanje in spanje sviloprejk.

Do sedaj smo govorili o predpripravah, ki jih mora umni svilorejec izvršiti, ako hoče imeti uspeh pri svojem delu, o valitvi in krmljenju sviloprejk. Prehajamo danes na prekladanje sviloprejk, ki ga moramo med rejo večkrat izvršiti, in na njih spanje ali levenje.

Ena najvažnejših priprav, ki jo rabimo pri sviloreji, je lesa, o kateri smo že prej pisali. Lese so luknjaste. Odpadki z gornjih les padajo na spodnje in sviloprejke, ki se nahajajo na teh poslednjih, se zamažejo. Da to preprečimo, ne smemo polagati sviloprejk do četrtega spanja naravnost na lese, temveč na papir, ki smo ga razgrnili po njih. Po četrtem spanju pa so črvi že tako veliki, da njih odpadki ostajajo na lesah. Takrat ni papirja več treba. Najboljši papir v te namene je iz slame, ker je trpežen in po ceni. Za rejo ene onče do četrtega spanja se potrebuje 5 do 6 kg papirja.

Sviloprejke žrejo veliko in skoraj nepretrgoma, vendar ne požrejo celih listov. Ostanke listja z odpadki vred imenujemo ležišče, ki je sviloprejkam jako škodljivo, ker rado splesni in se skisa in ker se vsled tega zrak v sviloprejnici okuži. Vlaga, ki puhti iz ležišča, povzroča razne bolezni, posebno pa apnenske. Vsled tega moramo sviloprejke pobrati s starega, nečednega ležišča in jih položiti na novo, snažno. In ta posel imenujemo prekladanje.

V prvi dobi, ko so sviloprejke jako majhne, prekladanje lahko opustimo. Na drobno razrezano listje, ki ga pokladamo sviloprejkam v tem času, se hitro posuši, vsled česar ostane ležišče suho. Le ako je ležišče preveč narastlo, naj se tudi v tem slučaju preložijo sviloprejke dan pred prvim spanjem ali levenjem.

Po prvem in do četrtega spanja naj se prekladajo sviloprejke vsak ali vsaj

vsak drugi dan, na vsak način pa dan pred vsakim spanjem, v peti dobi ali po četrtem spanju pa vsak dan.

Sviloprejke žrejo neprestanoma, postajajo vsak dan večje in potrebujejo vedno več prostora. Če so sviloprejke preveč na gostem, ne morejo lahko dihati. Sviloprejke dihajo namreč z dušnicami, to so po vsem telesu razpeljane tenke zračne cevčice, ki se ob truplu na obeh straneh odpirajo nazven z luknjicami. Sviloprejke, ki so na gostem, dihajo torej že obrabljeni ali izdihani zrak. In to ravno ni jim na korist. Mnenje, češ, da je v tem slučaju sviloprejkam bolj toplo, je pogrešeno. Razvoj sviloprejke zahteva, da ima ta toliko prostora, da se lahko premika, ne da bi pri tem zadevala ob druge. Vsled tega je treba sviloprejke vedno širiti, ker drugače nam lahko prav radi tega nastane škoda.

V prvi dobi širimo sviloprejke tako, da jim natrosimo pri prekladanju nekoliko razrezanega listja ob robu njihovega ležišča in da staro ležišče samo razširimo s pomočjo ošpičenih palčic. Pozneje opravljamo ta posel pa tako: Zjutraj pred prvim pokladanjem položimo na sviloprejke luknjast papir ali mreže, po vrhu pa natrosimo enakomerno listja (do četrtega spanja razrezano, potem pa celo), kakor pri krmljenju.

Sviloprejke mika natrošeno sveže listje, in kmalu prilezejo na površje papirja ali mreže. Po preteku največ pol ure naj se papir ali mreža privzdigne, da ugotovimo, ali so vse sviloprejke zapustile staro ležišče in prilezle na vrh. Ko se je to zgodilo, prenesemo posamezne pole papirja ali mreže na druge prazne lese in jih na teh položimo bolj narazen, da zavzamejo več prostora nego prej. Na ta način pripravimo posameznim sviloprejkam površino, ki je potrebna za uspešni njihov razvoj.

Ako bi bile sviloprejke preveč na gostem, ne čakajmo, da prilezejo vse na vrh. V takem slučaju prenesimo luknjast papir ali mreže že prej na prazne lese in sicer takrat, ko je prilezla že polovica sviloprejk na listje. Druga polovica naj se presname z drugim papirjem

ali z drugimi mrežami. Pri tem opazi lahko vsakdo, da je med onimi sviloprejkami, ki so ostale na starem ležišču, mnogo lenih, večkrat bolehnih ali celo mrtvih. Sedaj, ko so bolj na redkem, jih moremo brez težav po potrebi prečistiti.

Na luknjastem papirju ali na mrežah ostanejo sviloprejke in njihovo ležišče do prihodnjega prekladanja.

Omenimo naj, da je luknjastega papirja več vrst z ozirom na velikost sviloprejk. Že rabljen papir se mora dalj časa sušiti na solncu, ako ga hočemo v drugič rabiti, ali pa pogladiti z likalnikom. Mreže so spletene iz vrvice z večjim ali manjšimi luknjami, kakor je pač velikost sviloprejk. Trajajo lahko več let, ako se varujejo in previdno hranijo. Po rabi jih moramo oprati v vreli vodi in dobro posušiti v senci.

Kdor nima papirja ali mreže, preklada sviloprejke s pomočjo murvinih vej. Ko so sviloprejke prilezle na listje, se veje vzamejo in prenesejo na druge lese.

Po dovršenem prekladanju se mora svilorejnica in rabljena oprava skrbno osnažiti. Izpraznjene lese naj se spravijo iz svilorejnice, in naj se dobro otresejo in ometeje. Ležišča naj se s papirjem vred znosijo, najbolje v vrečah, ven iz svilorejnice, ki naj se potem dobro pomete. Pri tem moramo paziti, da ne povzročamo preveč prahu, ker se v njem nahaja največ kali raznih bolezni.

Ležišča, ki izvirajo od bolnih sviloprejk, niso več uporabna. Najbolje je, ako jih sežgemo. Dobro posušena in zdrava ležišča pa so izvrstna in cena krma za govejo živino, posebno to v času, ko je pomanjkanje piče. Priporočljivo pa je, da taka ležišča shranimo daleč proč od svilorejnice in da jih porabimo vsaj par mesecev prej, predno prične nova reja sviloprejk. Na noben način pa ne soglašamo s tem, da bi se ležišča pometala na gnoj, kjer je dano sto možnosti, da se od tam razne bolezni sviloprejk zanesejo drugam.

Prehajamo sedaj k spanju ali levanju sviloprejk. V rednih razmerah potrebuje sviloprejka od izvalitve do za-

predanja 28 do 32 dni. Iz tega sledi, da se sviloprejka jako hitro veča, koža in dihala pa se ne razvijajo v enakem razmerju, ker niso prožna. Sviloprejka pa jih mora obnoviti ali povečati, drugače se ne more razviti.

Ta posel opravlja narava takrat, ko sviloprejka spi ali se levi. Od dneva izvalitve pa do zapredanja sviloprejka spi štirikrat. Čas od izvalitve do prvega spanja, dobe med posameznimi spanji, kakor čas po četrtem spanju do zapredanja, zovemo starostne dobe, ki jih je torej pri redno se razvijajoči sviloprejki pet.

Ob primerni toploti traja vsako spanje eden do eden in pol dneva. Tik pred spanjem sviloprejka le malo žre, nato popolnoma preneha in izprazni končno prebavila do čistega. Med spanjem se ne gane, prednji del života je nekoliko privzdignjen, zadnji del pa se drži z nožicami in s svilatimi nitkami ležišča. Kožica postane svetlejša in prosojna, vrhu črne glavice zapazimo svetlorjav trikotast madež, ki je bodoča, pod staro prosojno kožno skrita glavica. Po spanju sviloprejka glavico krči in izleze končno iz kože, ki jo pusti na ležišču.

Med spanjem moramo pustiti sviloprejke na miru. Če jih s silo odtrgamo od ležišča, poginejo. Tudi pokladati jim ni treba med spanjem.

Sviloprejke se ne levijo vse ob enem. Onim, ki lezejo okrog, iskaje hrane, položimo še nekoliko listja, da hitreje zaspijo. Listje naj se razreže in po malen raztrosi semtertja po lesah. Sviloprejke, ki se levijo, izpoznamo po debelejši glavi in rujavkasti barvi, so nemirne in iščejo hrane po lesah. Pokladajmo jim pa še le takrat, ko so se prelevile vse, ali vsaj večina izmed njih. Nikoli naj ne čakamo več kot 24 ur potem, ko so vstale prve sviloprejke.

Ko so vse vstale, naj se pogrnejo z luknjastim papirjem ali z mrežami, na vrh pa natrosimo listja. Po tem pa jih prekladajmo na prazne in snažne lese, kakor je bilo prej rečeno. Manjše in kislave naj se odnesejo iz sviloprejnice in ugonobijo.

Pri spanju moramo sviloprejke skrbno opazovati, posebno pri tretjem in četrtem spanju, ker takrat izpoznamo najlažje, ali so zdrave ali ne. Istega dne izvaljene sviloprejke zaspijo in se olavijo naenkrat.

Zadružništvo.

Dr. Kajin Miran:

NEDOSTATCI I MANE ZADRUGARSTVA.

A. U opće.

Gledamo li na zadrugarstvo i sudiemo li ga po njegovom sadržaju i ciljevima, to možemo da zaključimo, da je to gospodarsko gibanje, koje ide za tim, da organizira u borbi proti modernom kapitalističkom sistemu sve ekonomski slabije slojeve, brez obzira na razliku staleža, zvanja i uvjerenja.

Nužna posljedica modernog kapitalističkog sistema, kao i cilj razmjerno malobrojnih mogućnika, koji vladaju ogromnim sretstvima, je to, da se sva materijalna dobra, s kojima raspolaže čovječanstvo, nagomilaju u rukama ri-

jetkih pojedinaca, bez obzira na cjelokupnost, na njene potrebe i interese, nasuprot, cjelokupnost kao takova imade, da tim pojedincima služi, da bude ma na raspolaganje, kao i sama materijalna sretstva.

Sadržaj zadrugarstva pak je borba proti tome, a cilj je, da se sva materijalna dobra, kao i njihova produkcija te sretstva produkcije sačuvaju za cjelokupnost, na njeno vlasništvo i raspolaganje, e bi se na taj način ekonomski slabiji obranili od iskorištavanja sa strane ekonomski jačih, da se odstrani današnja krivica među ljudima, gdje se jedan diže nevjerovatno visoko na račun stotine hiljada i milijuna beskućnih i gladnih radnika, prezaduženih i uništenih seljaka, istradalih nižih činovni-

ka, maloobrtnika i sl. To pak se imade postići na taj način, da se svi ekonomski slabiji, svuda, u svim granama gospodarstva, bilo na polju proizvodnja, bilo na polju razdiobe materijalnih dobara (robe i sl.) združe u manje mjestne organizacije, zadruge, te se opet putem raznih viših sjedine u jednu jedinstvenu moguću organizaciju, koja bi rukovodila cjelom borbom proti sadanjem bolestnom gospodarskom sistemu te dovela svih do konačne pobjede.

Prve slijedove zadružne organizacije nalazimo sredinom prošlog stoljeća i to u Engleskoj. U tih se je 70—80 godina zadrugarstvo razvilo i raširilo po cijelom kulturnom svijetu, osobito u Evropi. Ipak nije do sada postilo velikih uspijeha u borbi proti kapitalističkom sistemu. Usprkos tome, da su u zadrugama organizirani milijuni ljudi raznih staleža, cijelo gibanje kao da je još u začetku, u stadiju razvitka i kapitalizam se sam čuti tako jakim, tako sigurnim, da u zadrugarstvu niti ne vidi još danas ozbiljnog neprijatelja.

Uzroci tome, da zadrugarstvo nije do danas moglo doći do velikog uspjeha, usprkos svojim lijepim i višim ciljevima, naime organizirati slabijega, pomagati mu i obraniti ga od iskorištavanja, vrlo su različiti.

Možemo da ustvrdimo, da je jednim od glavnih uzroka u tome, što zadrugarstvo nije još svestrano razvito, po cijelom svijetu, u svim granama gospodarstva te ne pretstavlja organizirane moguće jedinice, koja bi sa svojom silom i sa svojim sretstvima bila odlučujućim faktorom u svijetском gospodarstvu, davala istome smjernice i sl.

Dočim je u jednim državama (Engleska, Škandinavske države, Belgija, Holandija, Srednja Evropa) zadrugarstvo već lijepo razvito, u mnogim je drugim još vrlo slabo, rascijepjeno, bilo uslijed stranačkog bilo uslijed nacionalnog boja, ili je tek u začetku razvitka ili mu uopće još nema ni tragova.

Zadrugarstvo je namjenjeno gospodarski slabom čovjeku, dakle u prvooj vrsti radniku, seljaku, malo obrtniku i sl. Sve to pak pretstavlja neškolorane elemente. Uslijed neškoloranosti i neukosti nije kod njih mogla da duboko prodre ni zadružna misao ni vjera u zadrugarstvo, kao u sretstvo za borbu proti sadanjem nezdravom gospodarskom sistemu i kao sretstvo uspješne samopomoći. Tomu su bili mnogo puta dosta krivi i sami organizatori zadrugarstva, kojega nisu ni sami razumili ili su ga htijeli izrabiti u stranačke i druge svrhe. Kod organiziranja išlo se je samo za tim, da se osnuje što više zadruga, da se pridobije što više pristaša. Pustilo se je pak s vida rad za utvrđivanje i širenje prave zadružne misli, što je jednim od glavnih uvjeta za opstanak i napredak. Jedva tada se naime zadrugar tvrdo drži zadruge, kad je uvjeren, da je to njegova organizacija i to za nji potrebna i korisna. Razumijevajući njenu važnost, pripravan je da u slučaju potrebe za nju i žrtvuje. U protivnom slučaju pak ostaje u zadrugi samo do tada, dok ima od nje nekaku korist. Inače kod prve i najmanje pogibli, kod prve zgrade, kad bi trebalo da nešto žrtvuje za zadrugu od koje je moguće već i imao veliku — korist — uteći će kao kukavica te ostaviti zadrugu na cjedilu. — (Dalje.)

Živinoreja.

Živnozdravnik G.:

NAPENJANJE PRI GOVEDU.

Naši živinorejci se zelo boje napenjanja pri goveji živini, kajti vsled te obolelosti pogine govedo v mnogih slučajih tekem kratkega časa.

Vzroki napenjanja leže v napačnem krmljenju v hlevu. Morebiti je včasih kriva tudi napačna paša. Ako pokladamo živini močno rosno, skoro zmrzlo mlado travo, se prebavljanje vsled ohlajenja želodca zmanjša in posledica je — hitro napenjanje. Ako pokladamo

živini sparjeno travo, ki je ležala na kupih in se je že vgrela, imamo obolenost tu. Ako govedo takoj napojimo potem, ko se je nažrlo zelene krme, ako se na pomlad prehitro menja suha z zeleno, pridejo živinorejci morebiti v nesrečo. Ako krmimo s plesnivim senom, se pojavi poleg drugih obolenosti tudi napenjanje. Posebno znano je, da sparjena detelja provzroči napenjanje.

Vsa ta napačna krmljenja povzročajo, da se v želodcu goveda pričene tvoriti plini v silnih množinah. Ti plini groze, da se živinče zaduši. Včasih le hitra pomoč govedo reši. Imamo več načinov, kako naj živini v tem slučaju pomagamo. Ker pri hitrem napenjanju želodec ustavi svoje delovanje, skušajmo ga spet spraviti v tek s tem, da pritiskamo z dlanmi na levo lakotnico. Lahko zgnetemo tudi dva trda šopa iz slame, ter z istima levo lakotnico prav krepko masiramo. Polivanje z mrzlo vodo po križu in po lakotnicah ima tudi včasih dober uspeh. Tudi ako postavimo govedo do trebuha v tekočo vodo, dosežemo včasih svoj cilj, to je ozdravitev. Priporočam tudi, da vtaknemo govedu skozi usta debelo vrv, katero za rogmi prevežemo. Govedo vrv zveči, kar povzroči morebiti porigavanje, to je, sapa odhaja govedu iz želodca skozi požiralnik. V krajih, kjer je živinoreja silno razvita, imajo govedorejci v vsaki vasi po najmanj eno požiralnikovo cev, katera vrlo služi pri hitrem napenjanju s tem, da vpeljana v želodec goveda odvaja pline skozi požiralnik. Čiščenje zadnika, ter vbrizgavanje mrzle vode vanj potem cevi včasih pomaga k ozdravljenju.

Od zdravil, katere naj bi bile vedno pri rokah, bi omenil apneno vodo. To vodo pripravimo na sledeči način: Vzemimo dve žlici živega apna na 1 liter vode. Ko je apno v tej vodi ugašeno in raztopljeno, precedi to zmes skozi platno ter vlij jo govedu v gobec. Morebiti pridene poprej tako pripravljene apnene vodi tudi čašico žganja. Dober je tudi kot domače zdravilo kamilični čaj, ali pa z vodo pomešano žganje. V slučajih, kjer vse to ne pomaga, je potreben

vbod v vamp s posebnim nožem ali tako imenovanim trokarjem skozi levo lakotnico. Cevka ostane toliko časa v rani, dokler še izpuhtevajo plini. Operacija, pravilno napravljena, ni nevarna, živinče ta vbod lahko prenese.

Potrebno pa je, ko nam govedo po napenjanju ozdravi, da pustimo tako živinče nekaj dni ob pičli krmi, ker bi zamogla imeti obila krma kot posledico ohromelost prebavit. Tudi čistilo bi bilo vedno na mestu.

Birsa Bojan:

KRMLJENJE KUNCEV.

Vsak kunčerejec bi moral vedeti, kako naj krmi kunce. Vedeti bi moral, ali so kunci zadovoljni samo s suho krmo, kakor je seno, oves, kuruza, ali potrebujejo tudi zelenja, kakor trave, detelje, meteljke, itd. Ako jih hočemo pametno in pravilno krmiti, tedaj ne smemo pozabiti, da so to živali, katerih prastariši so divji živeli v naravi, ter da jim moramo dajati vsaj tečne in vsečne krme, če smo jih že oropali svobode.

V naravi ima kunec na razpolago dovolj trave, detelje, slame, sena, ovs, drevesnega luba (skorje), koruznih stebel ter vode in si lahko sam določa in izbira, kaj bo užival: suho ali zeleno hrano. Vsled tega je naša naloga, priskrbeti jim čim večje izpremembe v hrani. Postavimo si zato za pravilo: v krmi naj imajo kunci kolikor mogoče veliko izpremembe.

Dasiravno mnogo kunčerejcev meni in trdi, da povzročajo zeleno krmljenje kuncem marsikatero bolezen, vendar trdijo vsi strokovni listi in slovitejši rejci, da je in ostane zelena krma najnaravnejša za kunce. Pri uživanju zelene krme opazimo, da so kunci ne le veliko živahnejši, temveč tudi, da bolj izgledajo, ter se debelijo. Važno je tudi dejstvo, da je zelena krma lažje in ceneje pridobivati, nego li suho.

Razume se, da mora biti človek pri zelenem krmljenju zelo previden. Zeleno krmo imenujemo ono krmo, ki jo svežo oziroma v sveži obliki pokladamo domačim živalim, kakor travo, deteljo, meteljko, esparzeto, itd. Kuncem pa ni pokladati take krme, dokler je še pre-

mlada, temveč še le takrat, kadar je že v cvetju ali pa vsaj malo pred razcvitanjem. Zlasti mlade detelje ni priporočati, ker se je kunec rad preobje, nakar oboli ter pogine.

V posebno slast gre kuncem seveda tudi radič, žoltenica ter razna kuhinjska zelenjad. Solate pa ni dajati kuncem, ker prerada povzroča drisko. Pesa, repa in korenje so jim zlasti pozimi dobrodošla sladčica, ker so jako sočnate in tečne. Istotako se kunci razveselijo kuhanih krompirjevih olupkov obenem z oparjeno deteljo ali otrobi.

Tudi popje in mlado listje raznega drevja in grmičevja jim gre kaj rado v slast, kakor akacijino, hrastovo, brezično, smrekino, lipino, bukovno, maklenovo, gabrovo ter leskovina. Skrajno škodljivo pa je uživanje stebel ali listja rastlin: vseh čebulnic n. pr. podleska, dalje trobelike, pasje smrti, rdečega narstnika, zebrata, norice, hvojkice ali preslice, krvomlečnika, pasje zeli, grenkoslada, kozjega parkeljca, vseh vrst zlatič, slednjič tudi krompirjevice in črešnjinih ter slivinih listov. Najboljša suha krma je vsekakor seno in detelja katere ne sme zmanjkati ne poleti ne pozimi, kajti pokladanje suhe krme obenem z zeleno prepreči marsikatero ne ljube posledice zelenega krmljenja. K suhi krmi prištevamo dalje tudi razna žita. Izmed teh je najbolj priljubljena kunčja hrana oves, katerega pa jim ne smemo polagati v prevelikih odmerkih.

Marsikateri kunčerejec se čestokrat vprašuje, potrebujejo li kunci tudi vode ali ne? Ne vedo si pa odgovora. Mnogo rejcev trdi sicer, da potrebuje vode samo zajka in sicer dva dni pred skotitvijo in dva dni po isti, medtem ko večina rejcev trdi, da je voda kuncem jako potrebna oziroma vsaj v toliko potrebnosti kot drugim domačim živalim ter smatrajo odtegovanje iste za trpinčenje kuncem.

Na podlagi različnih mnenj rejcev kakor tudi na podlagi lastne izkušnje priporočam zlasti manjšim kunčerejcem sledeči način krmljenja in napajanja:

Pozimi: Duhtečega sena in suhe

detelje ne sme v kletki nikoli primanjkovati. Ne sme se pa pokladati morebiti ugreto, sprhnjeno, zaprašeno ali gnjilo seno ali detelja. Poleg tega lahko krmiš kunce s kuhanim krompirjem ali krompirjevimi olupki, z otrobi, ovsem, koruzo, mešano, toda ne v preveliki količini. Tudi lahko krmiš s kuhinjskimi odpadki oziroma z gostimi pomijami, toda ne v preveliki množini in ne vedno iste vrste. Kadar pokladaš korenje, repo ali peso, tedaj ni potreba napajati, ker kunci vsled obilnosti sokov v teh gomoljicah ne potrebujejo vode. Kač pa je treba napajati pri pokladanju suhe krme. Toda voda za napajanje ne sme biti ledenomrzla, ampak se mora poprej primerno otopliti. Posodic za vodo ni puščati v kletkah, ker iste kunci navadno prevrnejo; zadostuje tedaj deti posodo z vodo samo za kakih pet do deset minut v kletko; živali se lahko tačas napijejo, ako so žejne.

Poleti: Tudi v poletnem času ne smejo biti kunci brez sena. Sicer se ga večkrat niti ne dotaknejo, ker jim je zelena piča bolj povšeči, vendar naj imajo vedno dovolj sena na razpolago. Glavna krma naj bo za poletni čas zelenje. Naša skrb pa bodi, da kuncem nudimo čim večjo izpremembo. Ne smemo dolgo krmiti z zeleno pičo ene vrste. Najbolje je, da se tudi poleti dvakrat na teden poklada samo suha krma. Te dni je treba tudi napajati, drugičkrat pa dobijo kunci dovolj vode v zeleni krmi. V vročih dneh je vsekakor dobro dati živalim nekoliko vode, saj v kvar jim ista itak ne more biti. Kaj dobro je, če zlasti pozimi dodamo vodi nekoliko kravjega ali kozjega mleka, če ga imamo namreč po ceni na razpolago. Posebno hvaležne za tak napoj so doječe zajke, kojih mladiči postanejo potem veliko krepkejši. Zelena krma naj se vedno poklada le takrat, kadar ni mokra ne od dežja, ne rose ali celo oparjena od slane. Tako zelenje se mora prej osušiti (ne pa posušiti), ker bi se sicer pojavile kaj hitro razne bolezni. Jako priporočljivo in umestno je, negovanje solnčnic, čijih liste, mladike in stebel jedo kunci s posebno slastjo in

katerih seme ni samo krma za kunce, marveč tudi za perutnino ter za prido-bivanje solnčičnega olja.

Slednjič naj omenim še to, da moramo stremeti za tem, da svoje kunce preredimo kolikor možno po ceni, ker je naš glavni smoter, doseči mnogo o-kusnega in cenega mesa, toščče ter kr-zna, oziroma kužuhovine in usnja. Pri-poročati moramo vsem kunčerejcem, da vzdržujejo skrajno snago, ne le v klet-kah, ampak tudi v vseh prostorih, kjer domujejo kunci. Poleg tega naj drže vedno čedne posodice, v katerih pokla-dajo kuncem pitno vodo ali krmo, kar je jako potrebno, da se izognejo mar-sikaterim neljubim posledicam, ki bi se izcimile iz nesnage.

ZATIRAJTE PERUTNINSKO STENICO!

Kokoši, ki so jih napadle stenice, ne vspevajo dobro. Stalno hirajo in ne pri-našajo tistih dohodkov, ki bi jih lahko, ako bi bile snažne, brez golazni in mr-česa. In ugotovljeno je, da kokošjereja nima skoro hujšega nasprotnika, kakor so stenice, ki mučijo dan in noč uboge pitke in putke.

Ta golazen se najrajše in najprej zaredi v kurnikih, ki so zamazani, smrdljivi in na sploh zanemarjani. Za-plodi se v takih množinah in ustali ta-ko trdno v nesnažnih kokošnjakih, da se le s težavo prežene in zamori. Zarije se putkam v kožo; vse praskanje in ribanje je ne odpravi, ker ji koža da-je dobro zavetje. Tudi belenje kurnikov, trosenje pepela kakor tudi pripravljanje prašnih kopelj razmeroma prav malo pomaga. Najboljše sredstvo pa je brez-dvomno mrčesni prah, ki naj se potrosi vsaka dva ali tri dni kokošim med perje. S tem se doseže najprej zaželjeni cilj. Najvažnejše pa je, da posvetimo kar največjo pažnjo temeljiti snagi v kokoš-njaku. Star omet v kurniku, kjer gospo-darijo stenice, naj se ostrga. Vsaka raz-poka ali jamica naj se dobro namaže s petrolejem ali smolnjakom, zid pa naj se na novo ometa in poškropi z apnom, ki se mu je pridalo nekoliko karbolne kislj-ne, ali aluna (goluna). Tla v kokošnjaku, ki obstojajo iz tega, naj se temeljito ope-rejo z močnim lugom. Pazi naj se po-sebno na razpokline, ki jih moraš dobro namazati s petrolejem.

Mlekarstvo.

Ing. Podgornik Anton:

O VPLIVIH NA MNOŽINO IN KA-KOVOST MLEKA.

(Konec.)

7. *Oskrbovanje.* Z rednim čišče-njem, snaženjem in negovanjem mlečne živine lahko zelo pospešujemo njeno mlečnost. Zato pa bi ne smelo biti pri nas nobenega hleva, kjer bi se poleg drugih ne snažile redno vsak dan tudi mlečne živali. Kdor dozda ni snažil svojih krav in jih je v tem pogledu pu-ščal v nemar, lahko napravi sam majhen poskus in videl bo, kako vpliva redno vsakdanje snaženje ugodno na mlečnost krav. V to zadržuje 14 dni. Zmeri naj mleko vsake krave posebej pred začete-kom snaženja in naj si množino pomol-

zenega mleka zapiše. Črez 14 dni red-nega snaženja naj zopet meri mleko vsake posamezne krave. O uspehu naj poroča na to »Gospodarskemu vest-niku«.

Tudi na redno negovanje parkljev posebno takšne mlečne živine, ki je ve-činoma v hlevu, ne smemo pozabiti.

Slabo surovo ravnanje z mlečno ži-vino ne vpliva dobro na mlečnost

Tudi hlevi niso brez vsakega vpliva na mlečnost. V mrzlem ali pretoplem hlevu, dalje v temnem, zaduhlem in vlažnem hlevu dajajo krave manj mle-ka, kakor v dobro urejenem hlevu.

8. *Gibanje,* posebno zunaj na pro-stem, v svežem zraku, je pri drugače primernem krmljenju ali paši za mlečne živali zelo koristno. Gibanje pospešuje

zdravje in presnavljanje in s tem tudi tvorbo mleka. To se kaže n. pr. spomladi, ko pride živina na prosto, kar povzroči, da se zviša množina in dobrota mleka. Zato skrbimo, da se mlečne krave, kolikor mogoče gibljejo na prostem vsah dan. Tudi zmerno in lahko delo, ki je enako zmernemu gibanju v prostem zraku, ne škoduje, pač pa pospešuje mlečnost krav. Preveč naporno in dolgo trajno delo pa zniža mlečnost.

9. *Molzenje.* Bistveno vpliva na mlečnost krav tudi molzenje. Čim več časa preteče od enega molzenja do drugega, toliko več, toda tem manj tolsto mleko namolzeno. Zato pa je pri trikratnem molzenju v 24ih urah, ki se ne vrši v enakih presledkih, množina jutranjega mleka navadno višja, kakor pa množina opoldanskega ali večernega mleka, toda jutranje mleko je manj tolsto, kakor opoldansko in večerno mleko. To nam dokazuje poskus, pri katerem se je uredilo dnevno molzenje ene krave tako, da je poteklo od večernega do jutranjega molzenja 12 ur, od jutranjega do opoldanskega 8 ur in od opoldanskega do večernega 4 ure. Mleko vsake molže posebej se je tehtalo in preiskovalo na tolščo skozi mesec dni, in prišlo do sledečih izidov:

množina mleka	mlečna tolšča
zjutraj 9 kg	3.3%
opoldne 6.5 »	4.2%
zvečer 4.88 »	6.1%

Ako molzemo v enakih presledkih, t. j. pri trikratnem molzenju vsakih 8 ur in pri dvakratnem vsakih 12 ur, potem se ne kažejo takšne razlike v množini mleka in v odstotkih tolšče poednih molženj.

Čim večkrat na dan molzeno, tem več mleka namolzemo od posameznih krav. Vendar pa se je iz gospodarskih razlogov ostalo le pri trikratnem oziroma dvakratnem molzenju. Štirikratno molzenje na dan se izplačuje le pri zelo dobrih mlečnih kravah, dokler so mladovne.

Zelo važno pa je, da pri vsakem molzenju izmolzemo vime prav dobro in čisto. S čistim molzenjem dobimo več in bolj tolsto mleko, kakor pa s površnim molzenjem. Prvo izmolzeno mleko

ima zelo malo tolšče, nazadnje izmolzeno pa je najbolj tolsto, kar razvidimo iz sledeče raziskave:

v prvih curkih pomolzenega mleka je bilo: 1.2% tolšče,

ko se je pomolzla $\frac{1}{4}$ mleka, je bilo v njem: 2.1% tolšče,

ko se je pomolzla $\frac{1}{2}$ mleka, je bilo v njem: 3.6% tolšče,

ko so se pomolzle $\frac{3}{4}$ mleka, je bilo v njem: 5.2% tolšče,

v zadnjem mleku je bilo: 7.1% tolšče,

v nazadnje izmolzenih mlečnih kaplicah je bilo: 10.0% tolšče.

10. *Bolezni mlečne živine* lahko zelo neugodno vplivajo na množino in kakovost mleka. Posebno velja to za nekatere bolezni na vimenu, kakor sušica v vimenu in notranje vnetje vimena. Na teh boleznih bolne krave nam dajejo mleko, ki je po svoji sestavi zelo različno od navadnega normalnega mleka. Pa tudi druge bolezni, posebne takšne, ki povzročajo mrzlico in izpremembe v krvi, ne ostanejo brez vpliva na množino in kakovost mleka. Vsled slabega in nerednega delovanja prebavil izgubi mleko svoj pravi okus in se rado skisa.

11. *Vreme in letni čas.* Kakor človek, tako se tudi živali najboljše počutijo pri gotovi zračni toplini. Prehuda vročina in mraz, potem soparno in deževno vreme neugodno in slabo vplivajo na mlečnost. To se lahko najboljše opazuje na planinah, kjer so mlečne krave najbolj izpostavljene raznemu vremenu, vročini, mrazu, suši, deževju, snegu in nevihtam. Zato pa je zelo važno, da ima mlečna živina na planinskih pašnikih hleve in zavetišča, kamor se lahko za teče ob vsakem neprijetnem vremenu.

Tudi letni čas ni brez vpliva na množino in kakovost mleka že z ozirom na različnost krme, ki je drugačna pozimi in drugačna poleti. Prav ta različnost krme zahteva, da preidemo posebno spomladi prav počasi in polagoma od suhega k zelenemu krmiljenju ali paši in v jeseni istotako od zelenega krmiljenja zopet k suhemu, ako hočemo ubraniti neugodnega in dalekosežnega vpliva, ki ga ima vsak prehitel prehod od ene krme k drugi na mlečnost živine.

Sadjarstvo.

UŠI NA BRESKVAH.

Ponekod so se letos v naravnost nezverjetnih množinah naselile uši na nežne poganjke breskev in z njimi tudi njihove prijateljice mravlje. Škoda, ki jo povzročajo napadenim drevesom, je velika: breskva začne takoj hirati.

Zatiranje teh škodljivcev ni težko. Istočasno z njimi se pokončujejo tudi mravlje, ki se jim vedno laskajo in redno pridružijo, da se morejo naslanjati na nekem posebnem soku, ki ga uši izločajo. Nekateri pravijo celo, da zwabljajo mravlje te uši v svoja gnezda, kjer jim skrbno strežejo in previdno gojijo, le da morejo uživati njih sok. Za mravlje je torej drevesna uš, kar je človeku krava.

Drevo pa trpi in hira pod tem mrčesom. Mrčes jim ne pije le soka, ampak onesnaži s svojimi izločki tudi listje in sadje. Zamazano listje pa ne more več dihati, vsled česar usahne in prezgodaj odpade. Vsakega sadjerejca prva skrb bi morala biti, da ta mrčes uniči in zatre. Treba je torej, da z vso odločnostjo škropimo napadena drevesa s sredstvi, ki uničujejo uši. Dognalo se je

da raztopina modre galice in tobačni izvleček večkrat škoduje, ker odpade škropljenim drevesom potem listje.

Dobro sredstvo za zatiranje uši je brezdvomno »kasijev les«, ki niti najmanj ne vpliva na razvoj in rast drevesa, a z gotovostjo učinkuje. Kasijev les se rabi na sledeči način:

V množino 10 litrov vode se dene 1½ kg kasijevih trsk, kjer naj se močijo najmanj 12 ur. Zmes naj se potem dobro prekuha. Nato nalijmo v primerano posodo 100 litrov vode, napnimo čez posodo kos redkega platna (staro vrečo) in zlijmo prekuhano tvarino nanj da se precedi. V to tekočino v posodi vtaknimo še do 2½ kg dobro zmečkanega, črnega (mazavega) mila in vse skupaj dobro premešajmo. Z navadno trtno škropilnico škropimo potem to raztopino po breskvah, dokler mrčes ne izgine. Pri škropljenju moramo paziti posebno na to, da zmočimo listje tudi na spodnji strani. Če je listje že zvito, upogne naj se napadena vejica in pomoči v raztopino. To sredstvo pomori uši ne le na breskvah, ampak tudi na drugih rastlinah.

Vrtnarstvo.

SOLATA ENDIVIJA.

Imamo dve vrsti endivije: poletno in zimsko. Pri nas prihaja bolj zimska endivija v poštev, katere seme moramo posejati najkasneje do konca julija.

Posejemo jo lahko na vrtno lešice ali pa mrzle gnojniščne gredice prav na redko, ker le taka setev da krepke sadike. Dobro je, ako denemo seme v vrste. V ta namen izkoplji z motiko plitve jarke v razdalji 15 cm, posej v nje seme in jih potem dobro pokrij na tenko z zemljo. Če setev parkrat zaliješ z vodo, izleze solata že v enem tednu. 3 g dobrega semena zadostujejo za sadike, ki jih rabiš za 100 m² površine. Po štirih tednih, ko imajo sadike že 4 do 5 listov, presadi jih na razdaljo krog 25 cm vsak

sebi, in zalij jih potem parkrat, da se lažje primejo.

Tudi endiviji vgaja, kakor solatam sploh, bolj prsteninska in rahla zemlja, vendar ne s svežim, temveč z že razkrojenim hlevskim gnojem ali pa z umetnimi gnojili pognojena zemlja. Tam, kjer se prideluje vrtnina na polju v velikih množinah, sadijo endivijo takoj za krompirjem. Ako pa nameravaš posaditi endivijo za pridelki, za katerimi ostanejo njive puste, pognoji takšen svet na vsakih 100 m² s 4 stoti razkrojenega hlevskega gnoja in raztrosi obenem 3 kg superfosfata, 6 kg kajnita in pri okopavanju in pletvi v dveh obrokih 2½ kg čilskega solitra. Pri solitru moraš paziti, da ga ne potrošiš na liste ali med liste, ker drugače solato osodi.

Ko endivija doraste, preveži jo s slamo ali pa z rafijo, da ne more dohajati do notranjih listov svetloba. S tem dosežeš, da se listi ubelijo ali porumenijo in da postanejo bolj krhki. Vezanje pa smeš opravljati le ob suhem vremenu in ko niso listi rosní, drugače endivija segnije. Da izpuhti iz nje vsa vlaga, preden jo trdo zvežeš, preveži jo sprva le čez sredo in še le čez kakih osem dni tudi ob vrhu.

Če hočeš imeti endivijo tudi po zimi, dvigni jo, ko nastopi mrzlo vreme, s kepo vred iz zemlje in deni jo v pesek v suho klet ali pa na kak zaveten prostor. Ko začne zmrzovati, pa pokrij jo s slamo, steljo ali z listjem. Pesek mora biti primerno vlažen.

Za pridelavo endivijinega semena odberi najlepše in najkrepkejše rastline ter jih na navedeni način prezimi, seveda neprevezane. Spomladi, ko je dovolj toplo, presadi jih v razdalji 60 cm na prosto. Pazi pa nato, da ti semena ne pokradejo razni ptiči. Ko so semen-

ska stebila suha, izruj jih, spravi jih v rjuho ali pa zveži jih v manjše šope ter obesi vse skupaj na zračen prostor, da tam še nekoliko pozorijo. Nato jih še le omlati. Seme pa dobro očisti, razširi ga na tenko v senci in, ko se je dobro posušilo, shrani ga na suh prostor.

STRUPENA ROSA NA KUMARAH.

To bolezen povzroča glivica, ki je zelo sorodna oni, katera povzroča strupeno roso na trtah in krompirju. Glivice se neznansko hitro porajajo, vsled česar se razvije tudi v primeroma kratkem času jako mnogo trosov. Posledica tega je, da bolezen kumare tako hudo napade, da jih uniči.

Uspešno sredstvo zoper to bolezen je bakreno-apnena 1% na raztopina, podobna oni, ki se rabi za škropljenje trt. Ko se začnejo kumare razvijati, naj se škropijo s to zmesjo vsakih štirinajst dni. Če jih je bolezen bolj hudo napadla, je priporočljivo, da se tudi škropljenje vrši bolj pogostoma.

Kmetijski poduk.

URADI ZA KMETIJSKI POTOVALNI PODUK NA GORIŠKEM.

Prvega maja 1924. je nehal poslovati deželni kmetijski urad goriški. Nadomestil ga je urad za kmetijski potovalni poduk za furlansko pokrajino, ki je ustanovil v Gorici podravnateljstvo, kateremu bodo neposredno podrejeni redna oddelka v Tolminu in v Ajdovščini ter posebni oddelek za sadjarstvo in vinogradništvo za Brda in Vipavsko dolino. Tudi v Červinjanu se ustanovi oddelek tega urada, ki pa bo neposredno podrejen ravnateljstvu v Vidmu.

Ker so uradi za kmetijski potovalni poduk za naše kraje popolnoma nova ustanova, zdi se nam umestno, da seznanimo naše kmetovalce z njihovim ustrojem in z njihovim delokrogom.

Ta ustanova razvija svoje delovanje v starih pokrajinah kraljevstva že več desetletij z najboljšim uspehom. To posebno vsled tega, ker je v svoji upravi

zelo gibčna in ker vodijo oddelke dobro podkovani strokovnjaki.

Urad za kmet. potov. poduk ni le vir kmetijskega strokovnega poduka, marveč širi tudi drugače navodila za pravilno kmetovanje in je v pravem pomenu besede urad za navodila in nasvete v vseh kmetijskih zadevah. Kmetovalci se morajo vsak čas in v vseh kmetijskih zadevah zaupno obrniti do njega.

Naloga tega urada je širjenje kmetijskega strokovnega poduka, pospeševanje vseh panog kmetijstva in izvrševanje vseh kmetijskih poslov, ki mu jih nalagata država in pokrajina. Zlasti pa deluje za posplošenje kmetijske stroke s predavanji, z začasnimi tečaji in brezplačnimi nasveti, z objavami, s praktičnimi razkazovanji o obdelovanju zemlje, o živinoreji, o uporabi kmetijskih strojev, itd. V gospodarskem oziru pospešuje kmetijsko organizacijo, združništvo in zavarovalništvo. Razun tega pospešuje napredek kmetijstva, živino-

reje in kmetijske obrti sam za se ali pa s sodelovanjem drugih činiteljev in kmetijskih organizacij.

V skladu s krajevnimi pobudami organizuje tekmovanja za darila za pravilno zgrajene hleve in gnojšča, za izboljšave na planinah, za pravilno gnojenje, itd.

Urad za kmet. potov. poduk skuša tudi razširiti umno kmetovanje s propagandnimi spisi, ter podpira kmetovalce pri vseh pobudah s tem, da proučuje, poišče, kušuje in svetuje širjenje novih nasadov in novih vrst sadja, trt in poljskih rastlin. Posreduje tudi z nasveti in pripomočki pri zatiranju bolezni kmetijskih rastlin in drugih kmetijskih škodljivcev. Pri pospeševanju živinoreje sodeluje z deželno živinorejsko komisijo.

Urad za kmet. potov. poduk vodita država in dežela, ki sta združeni v konsorcij in ki prispevati po zakonu za vzdrževanje ustanove. V ta konsorcij pa morejo stopiti tudi občine in kmetijska združenja, ki jim je na srcu napredek kmetijstva. Na ta način morejo kmetovalci po svojih zastopnikih začrtati program o delovanju urada in z njim sodelovati pri vseh pobudah. Do tega urada in do njegovih strokovnjakov se morejo zatekati kmetovalci tudi v krajih, v katerih ima voditelj oddelka uradne dneve.

Okrožja posameznih oddelkov na novo ustanovljenega urada so takole omejena: Podravnateljstvo v Gorici bo

razvijalo svoje delovanje v občinah goriškega, krmínskega, kanalskega in kormenskega sodnega okraja; ajdovski oddelk v občinah vipavskega, ajdovskega in idrijskega sodnega okraja; tolminski oddelk v občinah tolminskega, kobaříškega, bovškega in cerkljanskega sodnega okraja; posebni oddelk za sadjarstvo in vinogradništvo se bo pečal z vsemi zadevami, ki se tičejo teh dveh značilnih kultur naših Brd in vipavske doline.

Podravnateljstvo in posebni oddelk za sadjarstvo in vinogradništvo imata svoj sedež v Gorici, v prostorih bivšega deželnega kmetijskega urada, (deželna kmetijska šola) via Trieste 43. (Telefon 111.)

Da ne prenehajo z ustanovitvijo tega urada pobude in delovanje prejšnjega deželnega kmet. urada, sledi že iz tega, da so bili na vodilna mesto postavljeni gospodje, ki so že delovali na tem polju v goriški deželi.

Nekateri so bili prideljeni deželnemu kmetijskemu uradu v Gorici, eden pa je že dve leti odpravljal službo kmetijskega strokovnjaka pri podprefekturi v Tolminu.

Kakor smo doznali, bo imel v Gorici svoj sedež tudi namestnik deželnega živinorejskega nadzornika videmskega. Ta ukrep je v interesu naše živinoreje. vsled česar je potrebno, da se to mesto čimprej zasede.

Vinogradništvo.

K. L.:

ŠKROPLJENJE PROTI STRUPENI ROSI.

Za škropljenje vzamemo 1 kg galice na 100 l vode, apna pa 2 do 2½ kg; to je odvisno od kakovosti apna. V enem delu vode raztopimo galico, v drugem delu pa se apno razmeša na redek belež. Nato se apno precedi skozi gosto sito v čist čeber. Nanj se potem naliva galice med vednim mešanjem. Apna ne smemo vzeti premalo, ker bi sicer kisla galica trto opalila, preveč apna pa tudi ne vzeti, ker bi to bilo galici na škodo. Izpo-

znaš, kedaj je apna dovolj, ako z apnom zmešano galico preizkusiš s koščekom belega preizkusnega (fenolftaleinovega) papirja, ki si ga priskrbiš v mirodilnici.

Če je apna dovolj, v zmesi pomočen papir lepo pordeči. V tem slučaju je apna dovolj. Če ostane papir bel, je treba apna še pridjati. Na ta način pravilno pripravljena galična raztopina izda več kot polovico močnejša, a nepravilno pripravljena. Če hočemo, da učinkuje škropilo tudi proti plesnobi, raztopimo v galici še 5 dgk sulikola ali pa najmanj ½ kg saloidinā.

Škropljenje se mora vršiti v suhem vremenu. Škropilnica mora biti močna in mora fino prašiti. S tako škropilnico se trta dobro zavaruje proti boleznim, porabi pa se tudi le malo galice.

Zato bodimo pri nakupovanju škropilnice prav oprezni. Na trgu je mnogo bolj cenega, a nič vrednega blaga.

Škropljenje moramo vršiti tako, da od trte teče, da pa so vsi zeleni deli, torej tudi zarod, z galico dobro oroseni. Važno je škropiti tudi spodnje plati listov.

Če bi padel dež, predno se galica posuši, moramo škropljenje čimprej ponoviti.

Drugo škropljenje trt mora slediti kmalu za prvim, posebno če je vreme mokrotno, to je najpozneje v štirinajstih dneh. Pri drugem škropljenju vzamemo galico za $\frac{1}{2}\%$ močnejšo ($1\frac{1}{2}$ kg na hl) ter temu primerno tudi več apna (3 do $3\frac{1}{2}$ kg na hl).

Z enako močno raztopino škropimo trte tudi v tretjič, kake tri tedne za drugim škropljenjem.

PRIDELEK VINA V LETU 1923.

Statistični oddelek ministrstva za narodno gospodarstvo je objavil slede-

če številke o vinskem pridelku posameznih pokrajin v državi v letu 1923, primerjaje z njim pridelek iz leta 1922 (v hektolitrih).

	1923	1922
Pijemont	6,977.000	5,100.000
Ligurija	812.000	713.000
Lombardija	2,848.000	2,314.000
Benečija	2,492.000	2,347.000
Emilija	7,023.000	5,147.000
Toskanska	5,698.000	3,577.000
Marke	2,765.000	2,135.000
Umbrija	1,814.000	1,119.000
Lacija	4,280.000	1,510.000
Abbruško in Moliza	2,447.000	1,368.000
Kampanja	6,790.000	3,670.000
Apulija	2,403.000	1,599.000
Bazilikat	541.000	342.000
Kalabrija	749.000	544.000
Sicilija	4,624.000	2,623.000
Sardinija	339.000	261.000
Skupaj	52,602.000	34,369.000
Tridentinska krajina	532.000	
Julijska krajina	814.000	1,257.000
V celi državi	53,948.000	35,626.000

Vojna odškodnina.

BENEŠKE OBVEZNICE.

Parkrat smo že pozvali oškodovance, naj ne prodajajo beneških obveznic (bonov), ki jih dobivajo kot plačilo vojne odškodnine. Priporočali smo le njihovo zastavitev. Vse to v prepričanju, da se bo cena obveznicam višala. Da je bilo naše naziranje pravo, nam potrjujejo dejanski dogodki.

V Rimu so se beneške obveznice kupovale pred kratkim po 90 do 91 lir, to je za vsakih imenskih sto lir, se je dobilo 90 do 91 lir v gotovini. V Gorici so nekateri ponujali celo 92 lir. Nekateri naši lahkoverneži pa prodajajo te vrednotice po 80 do 81 lir. V čigavo škodo, si pa dotičniki lahko sami odgovorijo. V zadnjih dneh se je tečaj obveznic nekoliko znižal, najbrže vsled notranjih političnih razmer v državi.

Ker se bo žrebanje obveznic, s katerim so združeni dobitki v znesku enega milijona lir, vršilo predvidevno meseca septembra ali oktobra letošnjega leta — tako razglasa finančno ministrstvo — se lahko z gotovostjo računa, da bo njihov tečaj v tistem času še višji, kakor je danes.

Kdor torej ni prav prisiljen, naj ne prodaja obveznic, ampak le zastavi.

PROŠNJE ZA PREDUJME.

Vsled novih odredb sprejema Zemljiško kreditni zavod v Gorici še nadalje nove prošnje za predujme. S tem popravljamo tozadevno vest v 6. številki našega lista.

Radi vedno se menjajočih ukrepov in protiukrepev skoraj ni mogoče dati navodil, ki bi veljale za dalj čas. Kdor ni še prosil predujma, naj torej porabi priliko.

M. J.:

Vlaga v stanovanjih.

Vlaga v stanovanjih je danes že navadna stvar, ki pa je jako neprijetna in škodljiva zdravju, ker povzroča razne bolezni. Stanovanja, ki je vlažno, nikdo nima rad in se le s težavo odda v najem, ako ni slučajno splošno pomanjkanje stanovanj.

Največkrat provzroča vlažnost v stanovanju talna mokrota, ki se vpenja po zidovju in pa severno zidovje, v katero bije dež. Nadlogi se lahko izognemo. A treba je paziti že pri zidanju stavb, da se pri 10 cm višine zida izven temelja postavi v zid svinčen papir, nalašč zato pripravljen, asfalt in lepenka. Zadnji dve sredstvi pa nista posebno priporočljivi, sta pa veliko cenejši od svinčenih ploščic. Pri polaganju podov na zemljo je treba paziti, da se ves les in tudi tramovje spodaj prevleče z karbolinejem in da se po možnosti drži nekaj višje od zemlje; s tem se obvarujemo vlage in nagnitja lesa.

Pri današnjih vzpostavitvah porušeni stavb se to žalibog ne upošteva. Podjetniku je cilj, da hitro sezida ter kolikor manj mogoče izda za zopetno vzpostavitev. Zato pa je v interesu lastnika, da na to pazi.

Priporočljivo je da pusti vsakdo severne stene ometati s *cementno* in ne z apneno malto. Ko pripravljáš cementno malto, primešaj vodi zadostno navadnega mila, ker s tem postane cementna malta bolj opolzla, voda lažje odteka in zid ne pušča. Stene, ki so že ometane z apneno malto, naj se ne po vrhu ometajo še z cementno malto. To ni trajno in čez gotov čas ta malta odpade; delo je brez uspeha, ki pa tudi dosti stane. Kdor namerava ometati z

cementno malto severne stene, ki imajo na sebi že enkrat apnen omet, naj ga v tem slučaju popolnoma odstrani in to temeljito; tudi med kamni in opeko naj se vse izdolbe, kar je le možno. Kajti le potem ima tako delo res uspeh, ker ne dopušča več, da bi se vlaga širila po zidovju in stanovanju. Zidovje, ki je že od vlage nasičeno in goba vkoreninjena, je le težko popravljivo. V takih slučajih ne pomaga ne beljenje, ne novi cementni in ne novi apneni ometi. Ni tako lahko priti taki stvari do dna. Najbolje je, takšne stene do tal podreti ter na novo po predpisih sezidati. To je seveda združeno s stroški.

Da pa omejiš izdatke, lahko tako le napraviš: Stene je treba vseh ometov oprostiti, ker jedro vlage je med steno in ometom; nato naj se zid dobro presuši in stene parkrat razkužijo. Kot sredstvo za razkuženje lahko vzameš navadno apno, kristalno sodo, kreolino in slična razkuževalna sredstva. Šele potem vzemi zidarja, ki naj na novo ometa zid, a vsa druga dela lahko sam opraviš, da te ne bode preveč stalo. Dostikrat pride vlaga tudi od zgoraj, zato pazi, da so vsi strešniki na strehi celi in da nikjer ne puščajo. Ako pa zapaziš kje pod streho vlažno, vedi, da streha ni v redu in da jo je treba hitro popraviti; če pa tega iz nemarnosti ne izvršiš, se ti vlaga začne širiti, prične rasti goba, ki je ne odpraviš več tako lahko. Takšne madeže od vlage lahko vidiš skoraj pri vsaki hiši na pročelju. Ta vlaga je prišla od zgoraj dol, od tam kjer si najmanj mislil in pričakoval.

Davki in pristojbine.

ZNIŽANJE DAVKA NA VINO.

Eden najtežjih davkov, ki obremenjujejo danes našega kmeta je gotovo davek na vino, ki ga mora plačati vinorejec v znesku 20 lir od vsakega hektolitra pri-

delanega vina. Odpor proti temu davku je bil hud v celi državi, posebno v njenih južnih pokrajinah, kjer se pridelava največ vina. Stalnemu pritisku vinorejskih organizacij in njenih zastopnikov v parla-

mentu se je vendar končno vlada vdala in priznala upravičenost znižanja tega davka.

Na predlog finančnega ministra je ministrski svet sklenil *znižati davek na vino od 20 L na 15 L od hektolitra, počenši s 1. julija 1924.*

S tem ukrepom je vlada pričela — četudi le v prav skromni meri — izpolnjevati svoje obljube, ki jih je svoječasno dala glede znižanja davčnih bremen, ki težijo ramena poljedelca. Ni to mnogo, a korak v dobri smeri je le napravljen. In naši vinogradniki ne želijo nič več, kakor da vlada nadaljuje po pričetki poti. Ali je upravičeno upanje, da se bodo te želje tudi izpolnile?

Omenjamo, da za vino, ki je bilo porabljeno v dvomesečju maj-junij 1924, velja še star davek po 20 L od hl, in da znižanje na 15 L od hl pride v poštev še le pri vinu, porabljenem ali prodanem po 1. julija 1924.

TOČA IN DAVKI.

Ob koncu prejšnjega meseca je nekatere naše kraje v Vipavski dolini, v Brdih in tudi v goratem delu dežele toča hudo raztepla. Po nekod se vsled tega zniža pridelek do 90 % in tudi več pričakovane letine. Naravno je torej, da mora država, ki neznosno pritiska davčni vijak na poljedelstvo, pomagati ljudstvu, ki je prišlo ob vspehe svojega dela in ob vse viře dohodkov za vsakdanji kruh.

Finančno ministrstvo je odzvedilo, da naj videmska finančna intendantca ugotovi škodo, ki jo je napravila zadnja toča pokrajini. In te dni že hodita po naših krajih dva gospoda tehničnega oddelka videmske intendantce, ki zbirata podatke o napravljeni škodi. Svetujemo vsem prizadetim, da potom svojih županstev vložijo tudi vsak za se posebno naznanitev škode, ki naj bo po možnosti precenjena od domačih zapriseženih cenilcev, in naj prosijo na tej podlagi za odpis ali znižanje zemljiškega davka kakor tudi davka na čisti zemljiški dohodek in to *do 15. julija 1924.*

Pri hudo poškodovanih vinogradih in sadovnjakih bi se oprostitev morala odrediti za več let.

D o p i s i.

Iz Vrtojbe. — Pri nas se je vršil v prostorih Občinskega doma občni zbor Zavarovalnice govejo živino ob obilni udeležbi živinorejcev iz Vrtojbe, Šempetra in Bilj. Zavarovalnica je sicer obstojala že pred vojno, a po vojni se je obnovila še le leta 1921. Spočetka ni bilo pravega umevanja za to ustanovo niti med domačini, a zadnji občni zbor je pokazal, da so sedaj pristopili k zavarovalnici vsi pametni domači živinorejci (razen petih zakrknjenih starokopitnečev). Iz Šempetra je zavarovalo pri društvu do sedaj 36 posestnikov svojo živino, iz Bilj 31, iz Vrtojbe pa sta že 102 uda, tako da šteje zavarovalnica sedaj skupno 169 članov. Vrednost zavarovane živine je cenjena na okroglo svoto 750.000 lir.

Kot zavarovalni prispevek so člani dosedaj plačevali 1 % cenjene vrednosti zavarovanega živinčeta. V preteklem letu pa je bilo neobičajno mnogo nesreč pri živini, tako da določeni 1 % ni zadoštoval za kritje vseh potreb. Radi tega je občni zbor sklenil na predlog načel-

stva, da se za tekoče leto 1924 zviša zavarovalnina na 1½ %, ker se bodo s tem dohodkom predvidevno krili vsi izdatki. Iz poročila načelstva je sledilo, da je nastalo največ nesreč radi tega, ker je živina bodisi med senom ali na paši požoltnila žico, staro železje, razne ostanke streliva, telefonski materijal itd., to je — ostanke iz vojnih dni. Zavarovalnica je skušala s tem, da je ustanovila lastno mesnico, kolikor mogoče dobro vnovčiti meso v sili zaklanih živali. Res, da je na ta način izkúpila za meso mnogo več, kakor so ponujali razni mesarji v posameznem slučaju in dosegla tako, da se je za precej (40%—70%) znižala izguba pri poravnavi škode, a po drugi strani so upravni stroški (najemnina, nabava klavniške oprave, delavci itd.) znašali toliko, da je zavarovalnica smatrala za umestno zatvoriti mesnico. Stopila pa je v dogovor z domačimi mesarji glede prodaje mesa živali, ki bi jih morala v bodočnosti morebiti zaklati v sili. Da ni mesnica — misel je bila sama na sebi jako zdrava — uspela, je krivo tudi

to, da je nastala v letu 1923 velika brezposelnost, vsled tega malo zaslužka, skrcenje potreb in malo mesa v hišo. Tudi niso vsi člani izpolnili svoje dolžnosti napram mesnici, torej pomanjkanje za družne zavednosti, kakor marsikje drugod.

Razveseljivo in posnemanja vredno je posebno to dejstvo, da so v zavarovalnici včlanjeni živinorejci iz Šempetra, Bilj in Vrtojbe, torej iz treh sosednih

vasi, kar kaže, da je prodril tudi v naše ljudi duh skupnosti za zaščito posameznika ne glede na več ali manj primerno začrtane meje naših občin. In tako je prav. To kaže, da prihaja uvidevnost tudi med naše okoličansko ljudstvo: na gospodarskem polju, v zaščito živlenskih koristi posameznika, moramo vsi v eno fronto, v eno bojno črto. Tako se bomo še rešili, drugače pa moramo podleči.

Vprašanja in odgovori

Št. 30. — Č. P. Sv. D. v I. — Vi pišete: Molim, da mi odgovorite u Gosp. vestniku na ovo pitanje. Imam gostilnu te sam kupio 10 hektolitera vina, koje nije posvema čisto, kao drugo obično vino, i je jako slatko, skoro kako da bi pred par dana zmaščeno grozdje. Molim, da mi savjetujete, kako moram sa ovim vinom postupati, da se učisti i da izgubi onu veliko slatkobu, ili ga mogu za dalje vrijeme držati, da se ne pokvari?

Mogu Vam svjedočiti, da je posve naravno vno od posve zdravog i zrelog grozdja najviše fine vrsti. Kuhano je kako kod nas običavaju pod drobom 12 dana, maščeno je sa nogama, pretečeno nije bilo, dok ga nisam ja pred par dana kupio. Dakle ne mogu razumit zašto može biti tako slatko i mutno?

Odgovor: Ako je vaše vino, kao svjedočite, posve naravno, pa je još mnogo slatko, znači da ovo vino uslijed jednoga ili drugoga uzroka nije posvem prevrieo. Ovo vino možete učistiti pomoću španske zemlje i dodati mu po 12 g kalijum-metabisulfitu na vsak hl vina, i ostalo bude slatko i neće se pokvariti. Ako pa želite, da bude vino zgubilo slatkobu, postavite zatvorjenu bačvu sa vinom u toplu konobu ili na koje drugo toplo mjesto, gde bude sigurno povrieo i se kasnije učistilo. — U.

Št. 31. — P. O. iz S. — Vaše vprašanje se glasi: Ali je priporočljivo pokladati sviloprejkam murvino listje, ki je bilo slučajno poškrpljeno z modro galico?

Odgovor: Ni priporočljivo, ie škod-

ljivo! Sviloprejke se zastrupijo in poginejo pri uživanju tudi najmanjše količine modre galice. Radi tega je pokladanje murvinega listja, oškropljenega z galično raztopino, za sviloprejke grozno nevarna stvar. V ostalem pa se le redko kedaj pripeti, da so veje murvinega listja popolnoma onesnažene z galico. Pri murvah, ki se nahajajo v trtnih vrstah, pride navadno le nekaj listov v dotiko z galico. Če potem tudi tako listje damo sviloprejkam, ga te ne žrejo, ker imajo dovolj čistega na razpolago.

Št. 32. — Š. J. iz K. — Vi pišete: Po dobljenih poročilih daje vlada nagrade pridnim kmetovalcem, ki zgradijo uzorne hleve, svinjake, ali n. pr. izčistijo travnike, itd. Sam sem si postavil uzoren svinjak. Sedaj bi rad vedel: a) Ali res daje vlada nagrade? b) kam naj se vložijo tozadevna prošnja? c) kake priloge mora imeti prošnja? in č) kako naj se prošnja kolekuje?

Odgovor: a) Res je, da se dajajo pridnim kmetovalcem iz državnih sredstev omenjene nagrade. Kakor smo se poučili, so pa za letos v naši deželi tozadevni zalogi že izčrpani. Vendar je upravičeno upanje, da se bodo slične nagrade dobile tudi na dalje. b) Prošnja za priznanje nagrad naj se naslovi in predloži na podravnateljstvo urada za kmetijski potovalni pouk v Gorici (Sottodirezione della Cattedra ambulante — Gorizia) Via Trieste št. 43. Ta urad ima v načrtu svojega delovanja tudi nakazovanje sličnih nagrad. Ker je urad novo ustanovljen, nima še odobrenih

to svrhu potrebnih zalogov. Pričakovati pa je, da bodo krediti tudi za bivšo goriško deželo v kratkem priznani. c) Prošnji priložite stavbeni načrt in pa tozadevni troškovnik, morebitne druge potrebne listine bo podravnateljstvo po tem že samo zahtevalo v izpopolnitev prošnje. č) Vlogo spisite na kolekovanem papirju od 2 lir.

Št. 33. — V. J. iz A. — Vi prašate: Nameravam na svojem zemljišču v A. ustanoviti presičjerejo v večjem obsegu. V ta namen zgradim najbrže nov svinjak dolg 20 m in širok 8 m, ki bi stal približno 15.000 do 17.000 lir. — Slišal sem, da daje Hranilnica v Vidmu amortizacijska posojila za gradnjo kmečkih poslopij po 3%, izplačljiva v 25 letih. Prosim, da bi mi blagovolili sporočiti, ali bi se zamoglo najeti navedeno posojilo za gradnjo svinjaka, ki bi se porabljal izključno za rejo prasičev, ter kako naj se tozadevna prošnja sestavi in opremi.

Odgovor: Videmska hranilnica res dovoljuje označena 3% na posojila za

gradnjo kmečkih (kolonskih) hiš, Toda za sedaj nima v te namene več nikakih sredstev na razpolago, ker so vsi tozadevni zalogi za letos že izčrpani. Ostajeta Vam pa kljub temu še dve možnosti, da pridete do posojila. a) Za nakup živine, orodja, umetnih gnojil, in sličnega dovoljuje označeni zavod 5% na posojila na menico za dobo enega leta, ki pa se lahko podaljša do treh let. To posojilo je lahko dobiti. Nimate drugih stroškov, kakor izdatek za menico. b) Za izboljšave v kmetijskem gospodarstvu (novi vinogradi, razširjenje gospodarskih prostorov, itd.) pa dovoljuje zavod posebna 4% na posojila pod ugodnimi pogoji za dobo 15 let.

Nam se zdi, da bi lahko Vi zaprosili posojila pod obehma naslovoma. Prošnje Vam ni treba sestavljati doma. Oglasite se kar pri podružnici videmske hranilnice v Gorici, Corso Vittorio Emanuele III. št. 19 (pritličje), ki ima vse tozadevne tiskovine na razpolago in kjer dobite vsa nadaljna pojasnila v stvari.

D r o b i ž .

Popravek: V zadnji številki je na strani 118, pod naslovom »Prijava vinogradov« nastal pogrešek. Mesto: Zakon o »strupeni rosi« ... se mora pravilno glasiti: Zakon o trtni uši ... kar naj si blagovolijo naročniki popraviti.

Iz prestolnega govora ob otvoritvi nove zbornice: »Moja vlada bo posvečala vedno več skrbi poljedelstvu, posebno pa ureditvi malih in srednjih posestev; pospeševala bo, da pride zemlja v last delavskim družinam po eni strani, da reši tako po drugi strani tehnična in finančna vprašanja, ki so združena z večjim razmahom našega poljedelskega gospodarstva, tega važnega činitelja v gospodarskem in socialnem življenju države.«

Vnovčevanje žita v Avstraliji. — Žito je Avstraliji eden najvažnejših pridelkov. Vsled pomanjkanja ugodnih prometnih sredstev je avstralski poljedelec svoječasno le malo izkupil za svoj pridelek, tako da je državna uprava sa-

ma pričela misliti na odpomoč. S posebnim zakonom je ustanovila »žitno vnovčevalnico«, le eno za celo državo. Vsi poljedelci morajo oddati svoj odvišni pridelek le v zalogo vnovčevalnice, ki jim takoj ob prevzetju blaga nakaže krog 3/4 kupnine. Po železnicah in drugih javnih prevoznih podjetjih se ne more prevažati niti en kilogram žita, ako ni za to izdano dovoljenje vnovčevalnice. Na ta način je skoro izključena vsaktera zasebna špekulacija. Vnovčevalnica se je s pomočjo državne banke, ki ji daja redno na razpolago potrebne predujme, uredila že danes svoje poslovanje tako, da dobijo avstralski poljedelci povprečno 20 stotink dolarja več za bušel žita kakor ameriški. To dosega vnovčevalnica v glavnem s tem, da ne zažene istočasno vsega žita na trg, ampak ga ima lepo shranjenega v svojih skladiščih, od koder ga izvažajo po potrebi in v razmerju s sklenjenimi kupčija-

mi. V vodstvu zadruga je pet izvoljenih poljedelcev in le en ravnatelj, imenovan od vlade. — Uspehi te organizacije so že sedaj, po par letih poslovanja, taki, da zaslužijo splošno posnemanje tudi v Evropi.

Zaščita pristinih umetnih gnojil. — Ponarejanje umetnih gnojil, ki je v državi jako razširjeno, škoduje ogromno poljedelstvu in pa propagandi za uspešno rabo umetnih gnojil. Merodajni krogi so to že davno izpoznali. V zadnjem času so strokovnjaki sestavili poseben zakonski načrt, ki naj bi ščitil dobre tovarne umetnih gnojil, a poskrbel tudi stroge kazni brezvestnim ponarejevalcem. Kdor bi se začasil pri tem nečestnem poslu, se mu zapleni vse blago, plačati bi moral velike globe in kaznovan bi bil še v zmyslu kazenskega zakonika z ječo. Enakim kaznim zapade tudi oni, ki tako blago na drobno prodaja.

Sadjarska razstava se bo vršila pod kraljevim pokroviteljstvom v Tridentu v času od 20. do 30. septembra 1924. Istočasno se priredi tudi sadjarski kongres, ki bo razpravljajal o raznih ukrepih, potrebnih za pospeševanje sadjereje, sadjarske obrti, vnovčevanja pridelkov itd.

Sirarska kriza se je letos pridružila v naši državi ostalim krizam, ki hudo prizadevajo kmečko prebivalstvo. V Milanu so strokovnjaki imeli več posvetovanj, da bi našli pot, po kateri bi se mogli oddati mlečni izdelki, posebno sir, ki ima danes le malo kupcev. — S tem, da je prenehalo bojevanje v strel-

skih jarkih, ni še končala vojna. Njene posledice čuti danes cel svet na vseh poljih človeškega udejstvovanja.

Izseljevanje. — V letu 1923 se je izselilo iz naše države v tujino 395.742 ljudi, to je za 116.854 več kakor v letu 1922. Vrnilo se v istem letu v domovino 119.178 strank. Večina izseljencev je šla v druge evropske države, manjšina pa v Ameriko.

Prasičjereja v Jugoslaviji. — Leta 1920 je bilo v državi — na podlagi precej zanesljive statistike — 4.849.000 prasičev, l. 1921 jih je bilo 3.233.185, leta 1922 je število padlo na 2.902.399, a leta 1923 na 2.577.704 glave. Od leta 1920 do leta 1924 se je torej število znižalo skoraj za 95%, in to kljub temu, da se prasički primeroma bolj hitro množijo, kakor druge domače živali.

Prodaja alkohola bo najbrže zopet dovoljena v Ameriki. Senat njujorške države je sklenil predlagati kongresu, da razveljavi zakon glede prepovedi točenja alkoholnih pijač. Smelo bi se prodajati zopet pivo in lahko vino. — V Turčiji, kjer je bilo prodajanje alkohola tudi prepovedano, je že izšel odlok, ki razveljavlja to prepoved. Turčija pa namerava uvesti monopol na prodajo alkohola.

Izvoz iz Jugoslavije. — Med letom 1923 je Jugoslavija izvozila 3500 vagonov sliv in 60 vagonov slivine marmelade. Ta množina je šla po večini na Čeho-slovaško, v Avstrijo in Nemčijo. Manjše množine so se izvozile na Holandsko in na Poljsko.

✠ IVAN BELLE

30. maja 1924 je zatisnil oči mož, ki mu je dolžan slovenski kmet večno hvaležnost. Ta dan je zaspal v Gospodu kmetijski svetnik g. **IVAN BELLE**, eden naših najboljših, praktično in književno najbolj delavnih kmetijskih strokovnjakov. Kot ravnatelj kmetijske šole v Št. Jurju ob južni železnici v Sloveniji in kot strokovni pisatelj si je pokojnik nabral neminljivih zaslug za napredek kmetijstva. Izdal je važno strokovno knjigo: „**SADJARSTVO**“ ki je izdatno pripomogla k razvoju in napredku umne sadjereje med našim narodom. Tudi naše ljudstvo se bode spominjalo s hvaležnostjo tega moža, ki je v predvojnem „Primorskem gospodarju“ napisal zanj celo vrsto krasnih kmetijsko-strokovnih člankov.

Naj bo velezaslužnemu blagopokojniku časten spomin med nami!

Čebelarški vestnik.

Ušaj Just:

POLETNA OMEJITEV ZALEGE IN JESENSKO ŠPEKULATIVNO PITANJE.

V Brdih, v goriški okolici in v Vipavski dolini poneha popolnoma vsaka čebelna paša, čim odevete kostanj in se pokosijo travniki. Od 15. julija naprej v teh krajih ni več paše. Spomladanska paša je v teh krajih razmeroma dobra. Za časa te paše pa se čebele v panjih silno razmnožijo. Ko doseže število čebel vrhunec, pa paša preneha. Čebel je tedaj v panju veliko, ali dela nimajo. Ob vročih popoldnevih pa visijo v grozdih pred žrelom in lenarijo. Če katera zleti, gre samo po vode; po nektar gotovo ne, ker ga ni. Tedaj opaža čebelar, da so panji dan za dnevom lažji. Čebele potrosijo v tem času svojo zalogo medu in v jeseni jim more gospodar priskrbeti hrano za zimo in prihodnjo pmlad. Umen čebelar si lahko pomaga iz te zagate na več načinov.

Oni čebelarji, ki imajo več panjev in se pečajo s čebelarstvom v doseg materijelnih koristi, naložijo panje na voz in jih popeljejo v kraje, kjer je paša. Oni čebelarji pa, ki imajo le par panjev in oni, ki se pečajo s čebelarstvom samo v veselje in zabavo, pa radi obdržijo svoje ljubljenske doma, da jih nemoteno opazujejo, ali pa se jim vsled malega števila panjev prevoz na pašo ne izplača. Kaj naj storijo taki čebelarji, da jim čebele v tem času ne pojedó vsega medu? Načinov za odpo- moč, kakor sem rekel, je več. Vsi pa imajo le en cilj in sicer omejitev zalege. Zalego, kakor je znano, leže matica. Njo moramo torej odstraniti iz panja, ali pa vzeti ji svobodo in zapreti jo v matično kletko, ali pa zmanjšati z ločilno desko vališče samo na par okvirjev. Popolnoma odstraniti je matico tedaj, če je stara in maloplovita. Taki panji si bodo sami nadomestili manjkajočo

matico iz svoje zalege. V slučaju pa, da je bila odstranjena matica mlada, pa kljub temu malo plodovita, ali drugače slaba, ne smemo puščati, da si čebele izgobjo iz svoje zalege novo matico, ampak ji moramo dodati mlado in še ne pokrito zalego iz drugega panja, ki ima dobro matico. Seveda moramo odstraniti še prej iz panja vso še nepokrito zalego in izrezati vse morebitne matičnjake, da jim s tem vzgojitev matice iz lastne zalege preprečimo. Dokler si potem čebele nove matice ne vzgojijo in dokler se potem nova matica ne oplodi, kar traja gotovo več kakor 3 tedne, preneha vsako polaganje jajc v panju. V tem času se izvali, ali oziroma razvije le ostala zalega, drugače pa traja v panju 3 tedenska pavza. Mnogo starih čebel medtem pomrje in panj oslabi, ostane pa med v njem, ker je potrošnja medu, zlasti vsled pomanjkanja zalege, le majhna.

Če je matica mlada in dobra, jo lahko začasno zapremo v matično kletko. To postopanje je pa barbarsko in ječa ne sme trajati več, kakor 10 dni. Veliki čebelar Dirdzon je nekdanje to zapiranje matice v kletko priporočal in je še celo ta svoj nauk imenoval »dijamantno pravilo čebelarstva.« V novejši dobi pa je večina čebelarjev proti temu mučenju matice. Zato nas se zapiranje matice v kletko opusti.

Mnogo boljše v vsakem oziru je zmanjšanje gnezda z ločilno desko, s katero so oni panji, ki smo jih dobili na račun vojne odškodnine iz Nemčije tudi opremljeni. Če te deske nimamo, si pa lahko pomagamo na ta način, da prevesimo nekaj okvirjev z zalego iz vališča v medišče in da na njih mesto vložimo okvirje, popolnoma polne s pokritim medom. Matici potem pustimo samo dva do tri okvirje s prostorom za zalego.

Kdor bi pa hotel omejiti število čeb-

bel s tem, da bi pokrito zalego uničeval, bi pa zelo nespametno postopal, ker po krita zalega že tako in tako nič hrane ne trosi.

Zelo važno je pa znati, kdaj je naj prikladnejši čas za izvršitev gorinave denih del za omejitev števila čebel. Če vemo, da je potrebno za popolni razvoj delavke in do dobe prvega poleta na pašo 30—36 dni in če vemo kdaj po neha paša, prav lahko določimo primeren čas za izvršitev teh del. Toraj mesec dni pred ponehanjem paše.

Proti jeseni in sicer v začetku septembra pa je potrebno odstraniti ločilno desko in pripustiti matici celo vališče. Nadalje je pa v tem času zelo priporočljivo špekulativno pitanje in sicer previdno po noči, in v zelo majhnih odmerkih, da ne povzročimo ropanja. Za pitanje uporabljamo razredčen med, ki matico najbolj draži in spodbuja k polaganju jajc. Na ta način ojačamo zopet čebelarje družine in sicer z mladimi čebelami, ki bodo izvrstno prezimile.

Pravočasna omejitev zalege in jesensko špekulativno pitanje sta dve neobhodno potrebni deli, ki bi ju moral vsak čebelar izvršiti, ki drži svoje čebele doma, kljub pomanjkanju kasne poletne in jesenske paše.

Konečno omenjam, da mora vsak čebelar, čim poneha rojenje, pobiti trote in uničiti trotovsko zalego.

ZA ČEBELARJE ZAČETNIKE.

Neki izkušen čebelar objavlja sledeče opomine na naslov čebelarjev začetnikov, ki jih tudi mi podpisujemo.

Mnogi mladi čebelarji, ki mislijo, da so se s knjigami popolnoma izobrazili v čebelarstvu, grešijo veliko v tem, da začnejo takoj uvajati novotarije, ki so v našem nasprotstvu z vsemi predpogoji pametne čebeloreje. Večkrat meni čebelar začetnik, da se njegovi panji topijo v izobilju, dočim so v resnici čebele na tem, da poginejo lakote. Nekateri delajo posebno to napako, da si hitro množijo število družin. Izkušen čebelar pa ve, da

ni mogoče istočasno dobiti od panja mnogo medu in širiti ga. Če je mlad čebelar v kakem izredno ugodnem letu imel lep uspeh z dvema ali tremi panji, misli, da je poklican takoj pričeti s čebelorejo kot obrtjo. Ne upošteva pa, da se z večanjem čebelnjaka množijo tudi težkoče in da more slaba letina naravnost uničevalno vplivati na mladega čebelarja. Kakor povsod, velja tudi pri čebelarstvu pregovor: »Naglica ni nikjer prida.«

Od nekdaj nam poročajo, da si je neki začetnik končal v letošnji zimi dvanajst kranjičev. Izguba je zanj naravno huda. Hujše pa je še to, da takšni slučaji prav slabo vplivajo tudi na druge začetnike, da obupajo in prenehajo s čebelarjenjem. Torej čebelarji začetniki: previdnost, ker polagoma se daleč pride.

OBVESTILA.

Kupčija z medom. — Ne preveč vesele izkušnje, ki jih je zadruga imela s prodajo lanskega pridelka, so prisilile načelnštvo, da je sklenilo, *letos se ne pečati s tem poslom.* Vzroki za ta ukrep so jako tehtne narave in ležijo izven odgovornosti zadruga. Pri tako šipki zadružni solidarnosti, ki so jo pokazali čebelarji ravno pri početku organizacije kupčije potom zadruga, mora, to izrecno povdarjamo, izpodleteti vsak poizkus v tej smeri, pa naj ga skuša izvesti v okvirju zadruga kdorkoli hoče. Več ne maramo o tem pisati.

Satnice. — Če bi še kdo rabil kaj umetnih medsten, mu lahko še postrežemo, ker je še nekaj blaga na razpolago.

Orodja — raznovrstnega — imamo tudi še nekaj v zalogi. Prosili bi pa, da se pri malih množinah dvigne orodje osebno, ker se nam je pri pošiljanju po poštnem povzetju pripetilo večkrat, da so skupni poštni in ovojni stroški znašali več kakor račun vsega blaga. Tudi si vsi uradniki na pošti ne tolmačijo predpisov v korist stranke, temveč so nekateri, ki so nam s svojim dlakocepstvom povzročili veliko škodo in zamud. In to prav posebno pri razpošiljanju satnic.

Kozarci. — Imamo v zalogi par stotin kozarcev za med s pokrovčki v velikosti od $\frac{1}{4}$ do 1 litra. Cene nižje kot v vsaki trgovini.

Pravila in pristopnice. — Svoječasno smo nekaterim čebelarjem razposlali več izvodov pravil in pristopnic za nabiranje članov. Kdor ni vseh pravil oddal, naj nam jih blagovoli vrniti, ker jih nujno rabimo.